

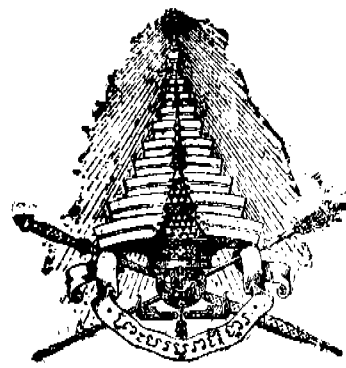
กบฏฉลามบุญเมตตา

กบฏเทพมเหศวรในพระบรมมหาราชวัง

เล่ม ๑๑ แผ่นที่ ๕๒ วันที่ ๑๓ มกราคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓ หน้า ๓๒๙

สารบัญ

พระราชาธิบดี	รัฐมนตรี	รัตนโกสินทร์ศก	หน้า
พระราชาธิบดี	รัฐมนตรี	รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓	หน้า ๓๒๙
การสงวนน้ำพระบรมศพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช	แต่เชิญไปฝังที่สุพรรณบุรี	พระที่นั่งสุทไธสวรรยปราสาท	หน้า ๓๓๔
พระราชพิธีโสกันต์			หน้า ๓๓๕
พระราชพิธีอภิเษกสมรส	พระยาพิชัย		หน้า ๓๓๕
เจ้ากรมวังหลวง			หน้า ๓๓๕
ชาวทวาย			หน้า ๓๓๕
ข้อห้ามมิให้ราษฎร	ตั้งถิ่นฐาน	ในคดีฟ้อง	
ล้มเลิก			หน้า ๓๔๐

พระราชาธิบดี

รัฐมนตรี รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓

มีพระบรมราชโองการ ให้พระยาทศมณฑล พระประมุขมณฑลสุพรรณบุรี พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองสุพรรณบุรี ให้พระยาพิชัยทวาย ทวีตน์ว่า ทวยทรงพระ

ราชปรารภ ว่าพึงถึง คณะที่จะรักษาความ
สวัสดิภาพ เรียบร้อย การปกครองซึ่งกัน
กันนควาย อันจะมีแก่ตัวแลทรัพย์สินสมบัติของ
ชาชน แลการพิจารณคดีความตามยุติธรรม
ให้สำเร็จที่ในพระราชอาณาจักนั้น แลที่
จะทำงานบำรุงให้อาณาประชาราษฎร์มีความเจริญ
ยิ่ง สืบไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
การ จำเป็นที่จะโปรดเกล้าฯ ให้
ประชุม ปลุกยาราษฎร์มาโดยทั่วกัน อาณาจักร
นี้ให้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น แลพระราชบัญญัติซึ่ง
ที่ปลุกยาราษฎร์การแผ่นดินนั้น ไม่บังอาจคัด
จุดคัดราว ๑๓๓๖ นี้ ให้ไปโปรดเกล้าฯ พระ
บรมราชประสงค์จำนงหมายไว้ว่า จะให้
สำเร็จประ โยชน์อันนี้แล้ว แต่บัดนี้การ
ปรารถนา สมควรที่จะจัดการเพิ่มเติมต่อ การ
ซึ่งนี้ให้ปลุกยาราษฎร์โดยวิธีอื่นอีก ใน
การที่จะตั้ง ที่ประชุมปลุกยาราษฎร์มา ซึ่ง
ได้เป็นที่เกิดอุปสรรคในการทำวิที แลแต่พระ
ราชกำหนดกฎหมายขึ้นใหม่ ตามนิยม แลความ
ต้องการ ของอาณาประชาราษฎร์ในสมัยนี้ จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อม ให้
ตราพระราชบัญญัตินี้ไว้สืบไปคือ

มาตรา ๑ ให้มีรัฐมนตรีสภา คือที่
ประชุม ปลุกยาราษฎร์มาสำหรับ แผ่นดินอันหนึ่ง
ขึ้น สำหรับ พระราชอาณาจักนี้ แลใน
รัฐมนตรี สภานั้น ให้มีจำนวน รัฐมนตรีเป็น
ที่ปลุกยาคือ พวกที่ ๑ เสนาบดีฤๅผู้แทนเสนา
บดี ในเวลานั้น กับพวกที่ ๒ เป็นผู้ซึ่ง
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นอีก ไม่
น้อยกว่า ๑๒ นาย นั้น เป็นที่ปลุกยาราษฎร์
จะได้ดำรง อยู่ใน ตำแหน่ง เพียงตลอดเวลา

ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นอยู่แล้ว
มาตรา ๒ สภานายก คือผู้เป็นประธาน
แลอุปนายกผู้เป็นที่สอง รองประธาน กับ
ทั้งสภาเลขานุการ สำหรับ รัฐมนตรี สภา
จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นไว้ แล
ให้ทำการใน ตำแหน่ง นั้นไปเพียงตลอดเวลาที่
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นอยู่

มาตรา ๓ ให้สภานายกแห่ง รัฐมนตรี
สภานี้ ตั้ง นายเวรสำหรับที่จะทำการ ในที่
นั้นพอสมควร แลพนักงานอื่น ๆ ที่ต้องการ
ใช้ นอกจากนายเวรแล้ว ให้สภาเลขานุการ
เป็นผู้ตั้งขึ้น

มาตรา ๔ สภานายก อุปนายก รัฐ
มนตรี แลสภาเลขานุการ แห่ง รัฐมนตรี
สภานี้ ต้อง ถือน้ำพระพิสาทิศย์ สาบาลว่า
จะกระทำ การตามหน้าที่ ของ คนนั้น โดย
ซื่อสัตย์สุจริต เสียก่อนแล้ว จึงจะสมควร
เข้ารับ ตำแหน่ง ทำ การได้

มาตรา ๕ ให้ รัฐมนตรี สภา มีอำนาจ
บังคับบัญชาการ ตาม พระราชบัญญัตินี้ เพื่อ
ที่จะกระเตรียมการ กิจ เพื่อที่จะปลุกยารา
ษฎร์ได้โดยงน กิจนี้ แลเพื่อที่จะให้เป็น
การตกลงด้วย ใน การตั้ง กฎหมาย ข้อบังคับ
แลข้อความตามที่เห็นเป็นการสมควร แล
การที่จะให้ความสงบเรียบร้อย แลจะได้
มีความปกครองอันดี ในอาณาประชาราษฎร์
สืบไป เว้นเสียแต่ที่มีกำหนดใน ข้อความ
ต่อไปนี้ กับที่จะมีกำหนดยกเว้น ฤๅแก้
ไข อย่างไรต่อไป ตามที่ จะทรงพระ
ราชกำหนดเห็นสมควร จะให้มีชื่อ ยกเว้น นั้น

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ใคร ขาดไปจากใน
 รัฐมนตรี สภานี้ ด้วยข้อ ความอื่น ๆ นอกจาก
 ข้อ ความ ซึ่ง ทรง พระ ราชดำริห์ เห็น เป็นการ
 สมควร ที่จะให้ ปรักฎษา กัน โดย มี พระ กระแส
 รัยสั่ง ทรง เหวาะ มาถึง ที่ ประชุม นี้ ๆ โดย
 พระ ราชทาน พระ กระแส รัย สั่ง ให้ หมาย
 ผู้คน ซึ่ง เชิญ มาถึง ที่ ประชุม กับ ที่ ข้อ ความ
 ที่ รัฐมนตรี ขาดไปจาก กัน แล้ว แต่ มี รัฐมนตรี
 ผู้อื่น รัยรอง ด้วย อีก สาม นาย จึง จะ ปรักฎษา
 กัน ได้

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ทำ ปรักฎษา ที่ ตกลง ใน
 ที่ รัฐมนตรี สภานี้ เช่น อื่น ใช้ ได้ ตาม นั้น ก่อน
 เวลา ที่ ได้ มี พระ ราชหัตถ์ เลขา แต่ ประทับ
 พระ ราชลัญจกร เป็น สำคัญ ว่า ทรง พระ ราช
 ดำริห์ เห็น ชอบด้วย แล้ว แต่ ห้ามมิให้ ใช้
 จนกว่า จะ ได้ ประภาศ ใน พระ ราช อาณาจักร ด้วย
 แต่ ถ้า มี เหตุ อื่น ไ้ เช่นนี้ เป็น คดี ว่า ทรง พระ ประ
 ชวร อยู่ ชั่ว นาน ๆ ว่าเป็น เวลา ที่ ไม่ได้ ประทับ อยู่
 ใน พระ มหานคร อย่างไร ก็ คดี อื่น เช่น กาล ที่
 จะ ทรง เป็น พระ ราชชระ เอง ไม่ได้ ใน ขณะ นั้น แต่
 ถ้า การ นั้น ปรากฏ ว่า จะ ต้อง วิฉัย ไป โดย
 เร็ว แล้ว คำ ปรักฎษา ที่ ตกลง กัน ใน ที่ รัฐมนตรี
 สภานี้ แม้ ว่า ยัง ไม่มี พระ ราชหัตถ์ เลขา ก็
 เมื่อ ได้ ประภาศ แล้ว ก็ ได้ ใช้ ได้ แต่ การ
 อื่น นั้น ต้อง เป็น คดี นี้ คือ

ข้อ ๑ ใน ที่ รัฐมนตรี สภานี้ ต้อง มี
 จำนวน รัฐมนตรี เห็น ด้วย โดย ชักเจน กิ่ง
 จำนวน รัฐมนตรี ของ รัฐมนตรี สภา ทั้ง หมก
 หัก ขึ้น ไป แต่ ไม่ คำกว่า สาม ส่วน ที่ แบ่ง
 ที่ สี่ ของ จำนวน รัฐมนตรี ผู้ ที่ มา อยู่ ใน ที่

ประชุม ปรักฎษา การ นั้น ว่าเป็น การ จำ เป็น
 ที่ รัฐมนตรี จะ ต้อง ใช้ คำ ปรักฎษา อื่น นั้น โดย เร็ว

ข้อ ๒ คำ ปรักฎษา อื่น นั้น ต้อง ไม่ ให้ ผิด
 แผลง จาก การ ที่ จะ รักษา พระ บรม เสดชา
 นุภาพ ที่ รัศลาย แล พระ เสดชา นุภาพ ของ
 สมเด็จ พระ บรม โอรสา ชิราช นี้ ให้ ดำรง
 คง อยู่ แล ไม่ ให้ เป็น ที่ เสียด แก่ ความ อิศรภาพ
 แล ความ เป็น อื่น หนึ่ง อื่น เทียว ของ พระ
 ราช อาณา จักร นี้ แต่ ไม่ ให้ ผิด จาก ข้อ ความ
 ตาม ที่ ได้ มี ไว้ ใน สัญญา กับ ต่าง ประเทศ แล้ว
 แต่ ไม่ เป็น การ ที่ จะ อนุญาต ให้ ที่ดิน ๆ ญา ให้
 เงิน ญา ให้ ยื่น อื่น ไ้ ไป เผล่า ๆ ญา ไม่ เป็น
 การ เลิก ภาษี อากร ที่มี อยู่ ที่ คดี ญา ไม่ เป็น
 การ ตั้ง ภาษี อากร ขึ้น ใหม่ ก็ คดี เหล่า นี้ ด้วย

ข้อ ๓ การ อื่น นั้น ต้อง เป็น การ ที่ ยัง คง
 รักษา พระ บรม เสดชา นุภาพ แล พระ เสดชา นุภาพ
 ของ สมเด็จ พระ บรม โอรสา ชิราช ไว้ ใน ภาย
 หน้า ว่า จะ ทรง บก เลิก ถนน การ อื่น นั้น เสียด
 เมื่อ ไ้ ก็ จะ ประภาศ บก เลิก เสียด ไ้ เมื่อ นั้น

มาตรา ๘ หน้า ที่ กระทำ การ ของ ที่ ประชุม นี้
 ทั้ง แต่ สภานายก ก็ คดี อุปนายก ก็ คดี รัฐ
 มंत्री แล พนักงาน ต่าง ๆ ของ รัฐมนตรี
 สภานี้ ก็ คดี จะ ต้อง ทำ ตาม พระ บรม ราช
 าวาท ที่ จะมี ต่อ ไป นี้ แต่ ทำ ตาม พระ บรม ราช
 าวาท อื่น หนึ่ง อื่น ไ้ ซึ่ง จะ ได้ มี พระ ราช หัตถ์
 เลขา แต่ ประทับ พระ ราช ลัญจกร พระ ราชทาน
 ไว้ ใน ภาย หน้า ด้วย คือ

ข้อ ๑ สภานายก ญา เมื่อ สภานายก
 ไม่ อยู่ ญา ไม่ สามารถ จะ มา ไ้ ก็ ให้ อุปนายก
 บก แทน สภา นายก เป็น ผู้ ยักขัย บัญชา การ

งานในที่ รัฐมนตรีสภา แลบำรุงรักษา
 ความเรียบร้อยในที่นั้น แลจัดการให้
 ปลูกษา หาดุกา ถิ่น ตาม ขรรณนิยม

ข้อ ๒ ถ้าสภานายก แลอุปนายก ไม่
 อยู่ในที่ประชุม นั้น ทั้ง สองนายแล้ว ก็ให้
 ผู้ซึ่งมี อายุ มาก ที่ สุก ใน พวกเสนาบดี ซึ่งประ
 ชุม อยู่ใน ที่นั้น เป็น ประธาน แทน สภานายก
 ถ้า ไม่มี เสนาบดี ประชุม อยู่ใน ที่นั้น ก็ให้
 ผู้ซึ่ง มี อายุ มาก ที่ สุก ใน พวก รัฐมนตรี ที่
 ประชุม อยู่ใน ที่นั้น เป็น ประธาน แทน สภานายก

ข้อ ๓ สภาเสนาบดีการ นั้น เมื่อใด รับ
 คำสั่ง ของ สภานายกแล้ว จะต้อง ออก
 หมายนัด เวลา ประชุม ถิ่น ทุก คราว ระเบียบ
 วาร ที่ จะ ปลูกษา เรื่อง ไท เป็นลำดับ ใน วัน
 นั้น ต้อง ให้ ออกไป ใน หนังสือ นัด นั้น ทุก คราว

ข้อ ๔ สภาเสนาบดีการ กับ ทั้ง นายเวร
 ทั้ง หลายนั้น ต้อง เรียบ เรียง จกหมาย เหตุ
 ที่ ปลูกษา ถิ่น ทั้ง ร่าง แล เขียน หนังสือ ถิ่น ๆ
 แล ทำ การ ของ ที่ ประชุม นั้น ทั่วไป ด้วย

ข้อ ๕ ที่นั่ง ของ รัฐมนตรี สภา นี้ ต้อง
 ประชุม ถิ่น ที่ ใน พระบรมมหาราชวัง

ข้อ ๖ การ ประชุม นั้น ให้ มี เนื้อง ๆ ตาม
 การ ที่ จะต้อง มี กระทำ แล อย่าง น้อย ที่ สุก ก็
 ให้ ไท ประชุม ถิ่น ไม่ต่ำกว่า อาทิตย์ ละ ครั้ง
 หนึ่ง เว้นเสีย แต่ ใน ระหว่าง เวลาหยุด การ งาน
 ที่ จะ ไท ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ มี
 สำครุฑ ที่ ประชุม นั้น

ข้อ ๗ ใน การประชุม ปลูกษา ทุก คราว นั้น
 ต้อง ให้ ปลูกษา ถิ่น ตาม ระเบียบ วาร เรื่อง ที่
 ไท กำหนด ไว้ แล้ว อย่าง ให้ เปลี่ยน แปลง ลำดับ

ไป เว้นไว้ แต่ รัฐมนตรี ซึ่ง สาม ส่วน ที่ แบ่ง
 ที่นั่ง ประชุม อยู่ใน ไท มี คำ แสดง ว่า เป็น
 การ ร้อน จำ เปน ที่ จะต้อง แก้ไข เปลี่ยน
 แปลง ระเบียบ วาร นั้น ๆ ปลูกษา การ
 เรื่อง ถิ่น ที่ ไม่ ไท มี อยู่ใน ระเบียบ วาร นั้น จึง
 จะ ปลูกษา ถิ่น ไท

ข้อ ๘ บรรดา การ รังปวง ที่ จะ ปลูกษา
 ใน ที่ รัฐมนตรี สภา นี้ ต้อง วินิจฉัย ให้ ตก
 ลง ถิ่น โดย จำนวน ผลาก ซึ่ง ผู้ ที่ อยู่ใน ที่
 ประชุม นั้น เห็น ด้วย มาก ยิ่ง ถ้า การ ถิ่น ไท
 เมื่อ รับ ผลาก ถิ่น แล้ว มี จำนวน ผลาก เท่า
 ถิ่น ก็ ให้ สภานายก ๆ ผู้ เป็น ประธาน แทน
 สภานายก นั้น ปรึกษ เห็น ควร ตก ลง ฝ่าย ไท
 ก็ เปน ถิ่น ตก ลง ตาม ฝ่าย นั้น

ข้อ ๙ ห้ามมิให้ ปลูกษา ๆ ปลูกษา ถิ่น
 ใน การ เรื่อง ไท ๆ เว้นไว้ แต่ มี รัฐมนตรี มา
 อยู่ใน ที่ ประชุม นั้น มากกว่า ถึง จำนวน ของ
 รัฐมนตรี แห่ง รัฐมนตรี สภา นี้ ทั้ง สิ้น ขึ้น ไป

ข้อ ๑๐ จกหมาย เหตุ ของ การ ประชุม
 ปลูกษา กฎหมาย ที่ ไท ทำ การ นั้น จะต้อง เก็บ
 ไว้ ทั้งหมด เสมอ ทุก คราว ที่ ประชุม ถิ่น นั้น
 แล ต้อง ให้ อ่าน จกหมาย ราย การ ประชุม ถิ่น
 ก่อน แล แก้ไข ถิ่น ๆ จะ ยืนยัน ให้ คง ไว้
 ก็ ตาม ที่ จะต้อง การ แล้ว จึง ให้ ทำ การ ถิ่น
 ใน สภา ต่อ ไป เมื่อ ถึง ลำหนด ๑๕ วัน เปน
 คราว หนึ่ง นั้น ให้ สภานายก นำ สำเนา จกหมาย
 เหตุ ราย การ ที่ ไท ประชุม ทำ การ มา ใน ๑๕
 วัน ที่ ล่วง มา นั้น ขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย

ข้อ ๑๑ เมื่อใด ปลูกษา ตก ลง ถิ่น ใน รัฐ
 มนตรี สภา แล้ว ก็ ให้ สภานายก นำ คำ ปลูกษา

ซึ่งวินิจฉัยตกลงแล้วนั้น ทูลเกล้าฯ ถวาย
เพื่อจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระ
ราชทาน พระกระแส พระบรมราชโองการ คำว่าที่
จะทรงเห็นชอบด้วย ฎาให้ยกเลิก ฎา
พระราชทานพระบรมราชกระแส อย่างอื่น
นอกจากคำปฤจฉานี้ แต่คำปฤจฉา
ที่จะทูลเกล้าฯ ถวายนี้ ต้องคัด
สำเนาให้ถูกต้อง ต่อเป็นสองฉบับ ประ
ทับตราของที่ประชุม แต่ลงนาม สภา นายก
กับเลขานุการเป็นสำคัญด้วย

มาตรา ๘ รัฐมนตรีสภานี้ ให้มีอำนาจ
ที่จะเลือกตั้ง กรรมการ พิเศษ ได้ มีจำนวน
ตั้งแต่สาม นาย ขึ้นไป เป็นกองหนึ่ง ซึ่งต้อง
มีรัฐมนตรี แต่งที่ประชุมอยู่ในนั้นด้วยไม่
น้อยกว่าถึงจำนวน ของรัฐมนตรีแห่ง
กรรมการนั้น เพื่อที่จะได้มอบให้ไปตรวจ
ดูราชการสำคัญอันใดอันหนึ่ง แล้วจะได้
ร่างข้อบังคับสำหรับที่จะใช้การนั้น มา
ปฤจฉาในที่ประชุมต่อไป ผู้ที่เป็นประธาน
ในกรรมการนั้น สภานายก จะได้เลือกตั้ง
ขึ้น จากพวก รัฐมนตรี ในกรรมการนั้น แต่
นายเวรที่จะใช้ในกรรมการนั้น เลขานุการ
จะได้เลือกตั้ง จากพวกนายเวร ของที่รัฐ
มนตรีสภานี้ แต่ความในข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐
แห่งมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัตินี้ ให้
ใช้ได้ในการปฤจฉา ของกรรมการ พิเศษ
ทั้งหลายนั้นด้วย เมื่อกรรมการ พิเศษได้
ไปกระทำการ ซึ่งได้ทำนั้นแล้ว ก็ให้เลือก
รัฐมนตรี ในกรรมการนั้น สักนายหนึ่ง ฎา
สองนาย ให้เป็นผู้นำรายงานของกรรมการ

มา เสนอต่อที่แจ้งในที่ รัฐมนตรีสภา แต่
ผู้เป็นประธาน ของ กรรมการ นั้น เป็นผู้ซึ่ง
จะต้องขึ้นจากหมายรายวัน ที่ กรรมการ
ได้ประชุมกัน ที่ การ นั้น ต่อ สภานายก
แห่ง รัฐมนตรีสภา แต่ผู้เสนอรายงาน
ของ กรรมการ นั้น จะได้มีเชิญให้อยู่ใน
รัฐมนตรีสภา ในเวลาเมื่อการสำคัญอันที่
ให้ไปตรวจนั้น จะได้ปฤจฉา ก็ แต่ผู้
จะได้มีอนุญาตให้มีความเห็นได้ตอบ ใน
ที่ รัฐมนตรีสภา นั้น ด้วย เว้นเสียแต่จะให้
จับผลาก ในการที่จะวินิจฉัยตกลงกันไม่ได้

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีสภานี้ ทำข้อ
บังคับสำหรับที่จะใช้ในการประชุม ปฤจฉา
หาฎาของที่ประชุมนั้นได้ เพียงแต่ข้อ
บังคับแต่คำสั่งทั้งหลาย อันไม่ขัดขวาง
ต่อข้อความในพระราชบัญญัตินี้ ฎาที่มี
พระบรมราชโองการพระราชทานไว้แล้วนั้น

มาตรา ๑๑ กำหนดถ้านั้นครุภัณฑ์ แต่
เงินเบี้ยเลี้ยงของรัฐมนตรี แห่ง รัฐมนตรี
สภานี้ จะได้มีพระราชกำหนดอีกแผนก
หนึ่ง ต่างหากจากพระราชบัญญัตินี้ ด้วย

มาตรา ๑๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้
แทนพระราชบัญญัติปีจอฉศก จุดศักราช
๑๒๓๖ ว่าด้วยที่ปฤจฉา ราชการแผ่นดิน ซึ่ง
โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกเสีย โดยไม่ได้เลิก
ถอนการอันใด ที่ได้ทำไปตามนี้แล้วนั้น
ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ มกราคม รัตน
โกสินทร์ ศก ๑๑๓ เป็นวันที่ ๘๕๕ ในรัชกาล
ปัจจุบันนี้